

Historie VG3

Undervisningsplan med *Tidslinjer 1+2* som læreverk

Planen er laget med utgangspunkt i temaer i læreplanen.

Det bør være plass til minst fire faser i undervisningsforløpet:

1. Motivering og bearbeiding av elevenes forhåndskunnskaper. Her vil bl.a. et lærerforedrag være sentralt. Også nærbildetekstene anbefales i dette arbeidet.
2. Arbeid med læreboktekst og andre kilder.
3. Presentasjon, diskusjon og evaluering av elevenes arbeid.
4. Sammenfatning av temaet og evaluering av undervisningsforløpet.

I planen har vi integrert arbeid med kompetansemål fra hovedområdet *Historieforståelse og metoder* der hvor kompetansemålene fra hovedområdet *Mennesker i tid* legger til rette for det. Opplæring i historieforståelse og metoder og kunnskapsinnlæring bør ikke foregå adskilt, men befordre hverandre.

De kompetansemålene som særlig er framhevet under et emne, er nevnt eksplisitt. Andre kompetansemål, som for eksempel ”å identifisere og vurdere historisk materiale av ulik art og opphav som kilder, og bruke det i egne historiske framstillinger” eller ”å bruke digitale verktøy til å planlegge, gjennomføre og presentere en problemorientert undersøkelse ut fra egne spørsmål til et historisk materiale” vil vi tro vil være dekket under en rekke av temaene. Både å bruke kilder og digitale hjelpemidler bør inngå som en naturlig del av historieundervisningen. I tillegg finnes det repetisjonsspørsmål og arbeidsoppgaver etter hvert kapittel og flere oppgaver på bokas nettsted.

Med tanke på at relativt mye tid faller bort i 3. klasse, er det lagt til grunn 31 undervisningsuker.

Tema 1: Industrialisering i Europa og Norge

Tid: 4 uker

Lærebok: Kapittel 10 og 11

Kompetansemål

- gjøre rede for hovedtrekk ved den industrielle revolusjon og undersøke hvilken betydning den fikk for næringsutvikling og sosiale forhold i det norske samfunnet
- tolke og bruke historisk tallmateriale i faglig arbeid
- utforske ulike korte historiske framstillinger av en og samme hendelse, og diskutere forfatterens valg av innfallsvinkel og spørsmålsstilling
- identifisere og vurdere historisk materiale av ulik art og opphav som kilder, og bruke det i egne historiske framstillinger

Undervisningstips

- Lese og samtale om nærbildeteksten om barnearbeid side 240–241. Teksten kan aktualiseres gjennom å snakke om barnearbeid i dag. UNICEF har en nettside som kan brukes som [bakgrunnsinformasjon](#).
- Kildeoppgaver: Industrialiseringen i England side 352–353. Endringer i Norge på 1800-tallet side 354–358.
- Diskusjonsoppgave til perspektivteksten “Framskritt eller katastrofe?” side 258–259.
- Diskusjonsoppgave til perspektivteksten “Innvandring før og nå” side 272–273.

Tema 2: Demokratisering i Europa og Norge

Tid: 6 uker

Lærebok: Kapittel 12 og 13, samt sidene 446–448

Kompetansemål

- drøfte hvordan opplysningstidens ideer påvirket og ble påvirket av samfunnsomveltninger på 1700- og 1800-tallet
- drøfte hvordan nasjonalstaten har skapt nasjonal og kulturell samhörighet, men også konflikter og undertrykkelse
- gjøre rede for demokratiutvikling i Norge fra 1800-tallet og fram til 1945 og analysere drivkreftene bak denne utviklingen
- drøfte hvordan historie er blitt brukt og brukes i politiske sammenhenger
- gi eksempler på hvordan forskjellige uttrykk innenfor musikk, arkitektur eller bildekunst i en tidsperiode kan ses i sammenheng med utviklingen på andre samfunnsområder
- gi eksempler på og drøfte hvordan utstillinger, minnesmerker, minnedager eller markeringen av bestemte historiske hendelser har betydning for nåtiden

Undervisningstips

- Drøfte revolusjonsbegrepet: Hva skal til for at noe kalles en revolusjon? Her kan det være fint å bruke elvenes referanser til hendelsene i Egypt og andre arabiske land våren 2011. En rekke filmsnutter som viser demonstrasjoner finnes på YouTube. Søk for eksempel på “Egyptian Revolution”.
- Se innledningen (ca.10 minutter) av den danske filmen “Jeppe på Bjerget”, som viser samfunnsgrupper og undertrykkelse under den enevelde styreform.
- Lag en tidslinje med sentrale hendelser under og etter den franske revolusjonen og vurder på hvilke måter hendelsene markerer et *brudd* med tiden før revolusjonen.
- Diskusjonsoppgaven til perspektivteksten “Nasjonalismens mange sider”, side 302–303.
- Arbeidsoppgave om nasjonale konflikter side 450.
- Det kan egne seg å starte emnet om demokratisering i Norge med å lage en tidslinje med sentrale hendelser i demokratiutviklingen i Norge 1814–1905. Elevene kan deretter fordype seg i noen av de aktuelle hendelsene og deretter avslutte med parvise framføringer.
 - 1814: Bakgrunn, forløp og konsekvenser.
 - Unionen med Sverige: Hvorfor? Hvordan? Hva var det som bandt landene sammen? Hvilke spørsmål kunne skape konflikt?
 - Embetsmennesenes posisjon i Norge fra 1814 til 1884.
 - Kjennetegn ved den kulturelle nasjonsbyggingen i Norge.
 - Demokratisering: Hvordan skaffet nye grupper seg mer politisk innflytelse?

- Parlamentarisme: Hva er det? Hvordan ble den innført? Hva er konsekvensene av den?
- Unionsoppløsningen i 1905: Hvordan og hvorfor? Hvordan styre et selvstendig Norge?
- Studere hvordan historie har blitt brukt som et nasjonsbyggende fag side 446–448 i læreboka.
- Se første episode av TV-serien “Harry og Charles” (NRK), og diskutere hvordan historisk materiale kan brukes som utgangspunkt for filmatiseringer.

Tema 3: Behandlingen av minoriteter i Norge

Tid: 1 uke

Lærebok: side 321, side 326–327, side 530–531

Bakgrunnsinformasjon om samisk historie: artikkelen “Samisk historie omkring første halvdel av 1800-tallet” som ligger under fanen Fellesressurser/Fagartikler på lærernettstedet til

Tidslinjer på Lokus.

Kompetansemål

- gjøre rede for den norske nasjonalstatens politikk overfor urfolk, nasjonale og etniske minoriteter på 1800- og 1900-tallet, og diskutere noen konsekvenser av denne politikken
- drøfte hvordan nasjonalstaten har skapt nasjonal og kulturell samhörighet, men også konflikter og undertrykkelse

Undervisningstips

- Se filmen ”Kautokeinoopprøret”. Vurder filmen som historisk kilde for eksempel ved å sammenligne den med en leksikonartikkel eller en lærebokframstilling av Kautokeinoopprøret. Hva fremheves som årsak til opprøret i de ulike kildene?

Tema 4: Imperialismens tidsalder

Tid: 3 uker

Lærebok: Kapittel 14

Kompetansemål

- presentere sentrale trekk ved kolonialismen og situasjonen i et ikke-europeisk område på 1800-tallet, sett fra ulike perspektiver
- identifisere og vurdere historisk materiale av ulik art og opphav som kilder, og bruke det i egne historiske framstillinger

Undervisningstips

- Lese nærbildeteksten hentet fra *King Leopold's Ghost* side 328–329.
- Kildeoppgave om ulike holdninger til britisk imperialisme side 358–359.
- Lage debatter der elevene får utdelt ulike roller. Året er 1888, et sted i Afrika, og personene skal diskutere hvorvidt den europeiske tilstedeværelsen i Afrika er et gode eller et onde for Afrika.

Roller:

- Britisk kolonist som har etablert seg med en stor farm
- Britisk misjonær

- Afrikansk statsleder
- Afrikansk bonde som arbeider på gården til den førstnevnte britiske kolonisten
- Britisk intellektuell, bosatt i England, men som har vært på flere reiser til Afrika

Tema 5: Krig og krise i økonomien og i demokratiet

Tid: 5 uker

Lærebok: Kapittel 15, 16, 17

Kompetansemål

- gjøre rede for bakgrunnen for de to verdenskrigene og drøfte virkninger disse fikk for Norden og det internasjonale samfunn
- gi eksempler på kontroversielle historiske emner og drøfte motstridende årsaksforklaringer til en historisk hendelse
- drøfte hvordan nasjonalstaten har skapt nasjonal og kulturell samhörighet, men også konflikter og undertrykkelse
- vurdere ulike ideologiers betydning for mennesker, politiske bevegelser og statsutvikling på 1900-tallet

Undervisningstips

- Jobbe med ulike årsaksforklaringer gjennom å lese perspektivteksten “Krig og forklaringer på krig” side 384–385.
- Lage en oversikt der konsekvensene av 1. verdenskrig listes opp:
 - Konsekvenser for Tyskland
 - Nye stater og grenser i Europa
 - Konsekvenser for Midtøsten
- Lage definisjoner av hva en økonomisk og en politisk krise er.
- Lage en liste over sentrale hendelser i den russiske revolusjonen i perioden 1917–1922.
- Sette opp kjennetegn, forskjeller og likheter mellom fascisme og nazisme på den ene siden og kommunisme på den andre siden. Bruk perspektivteksten “Totalitære bevegelser” side 400–401 som hjelp.
- Gjennomgå norsk mellomkrigshistorie ved å la elevene lage små foredrag om:
 - Norge under første verdenskrig side 404–405
 - Økonomisk krise side 406–407
 - Antidemokratiske bevegelser på høyre- og venstresiden side 407–409
 - Kriseforliket og regjeringen Nygaardsvold side 409–410
- Lage en liste over hendelsene vinteren 1939/1940 som leder fram mot angrepet på Norge 9. april 1940.
- Lese perspektivteksten “Aldri mer 9. april” side 414–415 og diskutere ulike syn på om angrepet 9. april kunne vært unngått.

Tema 6: Den annen verdenskrig

Tid: 3 uker

Lærebok: Kapittel 18 og 19

Kompetansemål

- gjøre rede for bakgrunnen for de to verdenskrigene og drøfte virkninger disse fikk for Norden og det internasjonale samfunnet
- gi eksempler på kontroversielle historiske emner og drøfte motstridende årsaksforklaringer til en historisk hendelse
- gi eksempler på og drøfte hvordan utstillinger, minnesmerker, minnedager eller markeringen av bestemte historiske hendelser har betydning for nåtiden

Undervisningstips

- Lag en tidslinje som viser sentrale slag og hendelser under andre verdenskrig 1939–1945.
- Diskutere jødeutryddelsene gjennom å lese perspektivteksten “Holocaust” side 428–429.
- Elevene kan intervju slektninger som levde under 2. verdenskrig både om hva de husker fra krigen og om hvordan de ser på krigen i dag.
- Studere et kontroversielt historisk emne gjennom å fordype seg i perspektivteksten “Landssvikoppgjøret” side 444–445 i læreboka. Gjøre kildeoppgavene “Rettsoppgjøret i Norge etter den annen verdenskrig” side 451–452.
- Diskutere George G. Iggers råd på side 448 om bruk og misbruk av historien.
- Oppsøke lokale minnesmerker fra 2. verdenskrig. Undersøke bakgrunnen for disse minnesmerkene, og vurdere hva den som har laget minnesmerket vil signalisere gjennom den utformingen minnesmerket har fått

Tema 7: Konflikter etter andre verdenskrig

Tid: 4 uker

Lærebok: Kapittel 20 (og 21 og 22)

Kompetansemål

- undersøke to eller flere internasjonale konflikter etter 1945 og vurdere konfliktene sett fra ulike perspektiver
- undersøke bakgrunnen for en pågående konflikt og drøfte reaksjoner i det internasjonalesamfunnet

Undervisningstips

- Lage en tidslinje over sentrale hendelser i løpet av den kalde krigen. Bruk side 456–465.
- Diskutere mulige forklaringer på den kalde krigen ut fra perspektivteksten “Hvorfor kald krig?” side 486–487
- Lage et rollespill der en tenker seg at året er 1960, og en russisk kommunist og en amerikansk kapitalist kommer sammen for å diskutere årsaker til at den kalde krigen oppsto.
- Kildeoppgave om konflikten på Kypros side 449–450.
- Elevene skal i grupper velge en stadig pågående konflikt der de:
 - kort redegjør for hva konflikten dreier seg om
 - beskriver den historiske bakgrunnen for konflikten

- redegjør for hvilke reaksjoner det internasjonale samfunnet har hatt på konflikten
- drøfter om reaksjonene har hatt noen virkning, og om det er utsikter til at konflikten kan bli løst

Aktuelle konflikter kan være

- Krigene på Balkan side 482–483
- Israel og Palestina side 504–507
- Internasjonal terrorisme side 548–550

Tema 8: Fordypningsoppgave om frigjøring og utvikling i den tredje verden

Tid: 2 uker

Lærebok: Særlig kapittel 21 vil være aktuelt å bruke her, men andre kilder må også trekkes inn

Kompetansemål

- finne eksempler på hendelser som har formet et ikke-europeisk lands historie etter 1900, og reflektere over hvordan landet kunne ha utviklet seg hvis disse hendelsene ikke hadde funnet sted
- presentere en historisk person og drøfte hvordan samtidige ideer og samfunnsforhold påvirket denne personens tenkemåter og handlinger

Undervisningstips

- Elevene skal velge seg en sentral hendelse fra et ikke-europeisk land i perioden etter 1945. Elevene skal skrive eller holde foredrag om hva denne hendelsen kom til å bety for dette landet. Videre skal de spekulere i hvordan landet ville ha utviklet seg om ikke hendelsen hadde funnet sted.

Til slutt skal de presentere en person som på en eller annen måte var sentral for denne hendelsen og fortelle hvordan samtidige ideer og samfunnsforhold preget denne personen.

- Lese perspektivteksten “Hvor mange verdener har vi?” side 510–511.

Tema 9: Etterkrigstid i Norge

Tid: 2 uker

Lærebok: Kapittel 22

Kompetansemål

- gjøre rede for noen økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle utviklingstrekk i Norge etter 1945
- gjøre rede for hvordan arbeidsliv og arbeidsdeling mellom kjønnene har endret seg i Norge fra 1800-tallet og fram til i dag

Undervisningstips

- Nærbildetekst side 512–513 om de første drabantbybeboerne i Oslo og perspektivteksten “Et samfunn for alle?” side 538–539.
- Kommentere og forklare de to statistikkene på side 516. Statistikkene er knyttet til utviklingen i primærnæringene.
- Lage en liste over norske statsministre og regjeringer etter 1945.
- Intervjue slektninger som levde på 1950- tallet om hvordan det var å vokse opp uten fjernsyn.
- Intervjue slektninger som levde på 1950-og 1960-tallet om hvordan forholdet mellom kjønnene var i deres oppvekst. Få også fram hva de tenker om der endringene som skjedde i kjønnsrollemønsteret på 1970- og 1980-tallet.

Tema 10: Inn i et nytt årtusen

Tid: 1 uke

Lærebok: Kapittel 23

Kompetansemål

- undersøke bakgrunnen for en pågående konflikt, og drøfte reaksjoner i det internasjonale samfunnet

Undervisningstips

- Kapitlet eller deler av det egner seg godt til felles gjennomlesing med kommentarer og spørsmål underveis. Her kan man også snakke om opprinnelsen til problemene: Hvor langt tilbake kan man spore spørsmålene og problemene?
- Diskusjonsoppgaver side 445.